

O'QUVCHILARIDA O'QUV FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIY-PSIXOLOGIK AHAMIYATI

Xamrayeva Xusniya Saydullayevna

Samarqand viloyati Payariq tumani

MMTBga qarashli 30-maktab amaliyotchi psixologi

Annotatsiya: Maktab ta'limi bolaning turmush tarzini, ijtimoiy mavqeini, sinf jamoasi va oila muhitidagi o'rnini o'zgartiradi. Ya'ni maktabgacha bo'lgan davrdagi o'yin faoliyati o'qish faoliyati bilan almashib, o'quvchida mas'uliyat hissini uyg'otadi.

Kalit so'zlar: boshlang'ich sinf, o'quv faoliyati, innovatsion taraqqiyot, samaradorlik, sinf jamoasi.

KIRISH

Mamlakatimiz innovatsion taraqqiyot yo'lida shiddat bilan rivojlanib borayotgan bir davrda kelajagimiz davomchilari bo'lgan yoshlarning ijodiy g'oyalari va ijodkorligini har tomonlama qo'llab-quvvatlash, shu yo'lida xalqaro tajribalarni o'rganish muhim ahamiyatga egadir. Maktab ta'limi bolaning turmush tarzini, ijtimoiy mavqeini, sinf jamoasi va oila muhitidagi o'rnini o'zgartiradi. Ya'ni maktabgacha bo'lgan davrdagi o'yin faoliyati o'qish faoliyati bilan almashib, o'quvchida mas'uliyat hissini uyg'otadi. Bunda boshlang'ich ta'limning mazmuni o'quvchining bilimlarini egallashga qiziqishi o'z aqliy mehnat natijasidan qanoatlanish hissi bilan uzviy bog'liqdir.

Bugungi kunda boshlang'ich ta'lim konsepsiyasida mazkur tizimning

maqsad va vazifalari aniq belgilab berilgan bo'lib, bolaning ongi va tafakkuri mavjud bo'lgan yashirin imkoniyatlarni aniqlash hamda rivojlantirish kichik maktab yoshidagi bolalarda ta'limning dastlabki davridan boshlab yangi imkoniyatlarning o'quv materialini muvaffaqiyatli o'zlashtirishgagina emas, balki hayotiy muammolarni yechishga ham tayyorlaydi, o'quvchilarda o'rganish va ta'lim jarayoniga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Mazkur masalaga oid aniq vazifalar qo'yidagilarda o'z aksini topgan:

1. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida o'qish, o'rganish, o'zlashtirgan bilimlarni qo'llash va ko'nikmalarni shakllantirish;

2. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida yuqori darajada shakllangan bilish jarayoniga, bilish faoliyatiga intilishni kuchaytirish.

Demak, yuqoridagi vazifalardan shu narsa yaqqol namoyon

bo'lmoqdaki, boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv faoliyatiga qiziqish va moyilliklarini shakllantirish, shuningdek, intilishlarini oshirish muhim omillardan biri bo'lib, mazkur jarayonda o'quvchining individual-psixologik xususiyatlarini inobatga olish uning asosi hisoblanadi, ya'ni boshlang'ich ta'limning mazmun mohiyatini kashf etadi. Bunday yondashuvsiz ta'limning boshlang'ich pog'onasini sifat-samaradorligini oshirishga erishish mushkuldir.

Bu borada boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv faoliyatiga qiziqishlarini shakllantirish maqsadida, o'quv jarayoniga boshlang'ich ta'lim mazmunini integratsiyalashni targ'ib qilish, yangi innovatsiyalarni kiritish, axborot kommunikativ texnologiyalardan unumli foydalanish natijasida ta'lim sifatini oshishiga erishiladi. Boshlang'ich sinf o'quvchilarini o'quv jarayoniga tayyorlashda o'quvchilarning shaxsiy individual-psixologik xususiyatlarini hisobga olish, o'quv jarayoniga jalb etishning pedagogik-psixologik asosini tashkil etib, ularda o'ziga ishonch hissini shakllantiradi.

O'quvchining irodasi o'z psixik jarayonlarini sharoit talabi bilan ongli ravishda tormozlantirishda ayniqsa keraksiz his-tuyg'ularni bosib turishda ko'rinadi. Ba'zan bolaning xulqi o'qituvchida qonuniy ravishda g'azab tug'diradi. Lekin, bunday vaziyatda o'qituvchi o'zini tutishi, vazmin bo'lishi kerak.

Ta'lim jarayonining muvaffaqiyati ko'p jihatdan o'qituvchining pedagogik qobiliyatiga va qiziqishiga bog'liqdir. F.N.Gonobolinning ta'kidlashicha, o'quvchining ba'zi psixik jarayonlari va xususiyatlari unda o'qituvchi shaxsiga xos sifatlarning shunday kompleksini tashkil qiladiki, buni pedagogik qobiliyat desak mubolag'a bo'lmaydi.

Pedagogik-psixologik ta'sir ko'rsatish metodikasi bolalarning ijtimoiyfoydali faoliyatni pedagogik jihatdan maqsadga muvofiq tarzda tashkil etish uchun foydalaniladigan vositalar tizimidan iboratdir. Bu vositalar tarbiyalanuvchi shaxsiga qaratilgan bo'lib, bolalarning xulq-atvorini rag'batlantiradi, ularning qiyin va murakkab vazifalarini quvonch, ijodiy zavqshavq manbaiga, har bir tarbiyalanuvchi o'quvchining shaxsiy muddaolariga aylantiradi. Fan, u qanday fan bo'lishidan qat'iy nazar, o'z usullarini yo'q narsadan yaratmaydi, ularni o'ylab topmaydi. U hayotdan, kishilar xulq-atvorining real omillarini, bolalar hayotini pedagogik-psixologik jihatdan maqsadga muvofiq tarzda tashkil etish vazifalariga javob beradiganlarini tanlab oladi, ta'limiy va tarbiyaviy ishda pedagogik-psixologik ta'sir ko'rsatish usullari sifatida qo'llaydi.

XULOSA

Xulosa o'rnida aytish joizki, o'qituvchi o'quvchining ichki dunyosini tushinishi uchun psixologik bilimlarga yaxshi ega bo'lishi zarur. Bu o'quvchining darsga qiziqтира olishi, o'quv materiallarini tushuntira bilishi, o'quvchining bilimlarini to'g'ri baholay olishi, bolalarga ijobiy tarbiyaviy ta'sir ko'rsatishi, o'quvchilar jamoasining mehnatini tashkil etib, ularga rahbarlik qila bilishi, pedagoglarga xos odobga ega bo'lishi, har bir o'quvchi bilan individual muomalada bo'la olishidir. Shundagina u o'quvchilarni o'quv jarayoniga jalb eta oladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-apreldagi «O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida»gi PF-5712-sonli farmoni.
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Xalq ta'limi tizimida ta'lim sifatini baholash sohasidagi xalqaro tadqiqotlarni tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida" 2018-yil 8-dekabrda 997-sonli qarori.
3. Ta'lim inspeksiyasi huzuridagi Ta'lim sifatini baholash bo'yicha xalqaro tadqiqotlarni amalga oshirish milliy markazi saytlari. E-mail: markaz@tdi.uz Vebsayt: <http://www.markaz.tdi.uz/> Telegram: <https://t.me/milliymarkaz>

4. М.Ф.Қурбонова, С.Б.Қораев, Узлуксиз таълимда ўқувчиларнинг ўқувбилиш компетенциясини шакллантириш йўллари // Узлуксиз таълим, 2020. Махсус сон. 57-62 бет

5. Kurbonova Maftuna, Samariddin Korayev, Problems and ways to improve student learning competencies in primary education // Academic research in educational sciences, Tashkent, 2020. Volume 1, ISSUE 4, pp 795-801.

6. Qurbonova Maftuna, Formation of learning and educational competences of students in primary classes // EPRA International Journal of Multidisciplinary Research (IJMR) - Peer Reviewed Journal, 2020 (June). Volume: 6, pp 266-269.